

Emise Umění 2015 – jednota v rozmanitosti

Na každoroční Umění na známkách se těším, i když ne vždy jsou moje naděje naplněny. Z toho letošního ale mám radost, už proto, že vydavatel a Česká pošta sáhli po dílech výtvarníků moderních, působících zejména ve druhé polovině dvacátého století, a blízkých si i daty narození - vzdálena jsou od sebe zhruba deset let (1910, 1922, 1932). Dobré je, že se nechlubíme cizím perím, všichni jsou naši. Tři hodnoty série připravili tři přední rytci, každá je pojata osobitě, přesto je - možná nezáměrně - spojuje barevnost, světlá a laděná do žlutohněda. Dramatické rozdíly naopak vidíme v kresebné výzdobě FDC, a i to je pozitivní, navíc jejich rytiny nezastiňují známky, což je neštěstí, ale samozřejmě milé zjištění.

FRANTIŠEK BENEŠ

Název emise: Umělecká díla na známkách

Den vydání: 16. 12. 2015

Tisk: Poštovní tiskárna cenin Praha

Náklad: ke dni uzávěrky nebyl oznámen

Antonín Strnadel

Hodnota: 27 Kč – č. 869 (ČP) – **Nevěsta**, 1960

Rytec: Pavel Kovářík

Rozměr obrazu známky: 40 x 50 mm

Druh tisku: OTp v barvách okrová, žlutá, červená, modrá a černá

Tisková forma: 4

FDC: OTp černý; tisk PTC Praha; **Náklad:** 3.600

V jednoduchosti je síla, to nejspíš učil Antonín Strnadel své žáky jako dlouholetý profesor Vysoké školy uměleckoprůmyslové. Samozřejmě jsme u toho nebyli, ale z knižní ilustrace na nové známce to přímo čiší. Nakonec potvrzení této zásady můžeme vysledovat i v díle jeho žáků, z nichž někteří se sami stali tvůrci poštovních známek (Švengsbir, Strnad, Čechová, Kavan a další). Strnadel se navíc ve svém díle přimkl k lidové tvorbě, v dobách, kdy to bylo populární, ale i tehdy, kdy nad tím mnozí ohrnovali nos. Nebyla to však pro něj berlička pomáhající vyšlapávat cestu, ale přirozený zdroj inspirace, který dále osobitě rozvíjel. I v tomhle samozřejmě platí, že je mnoho povolání a jen málo vyvolání. Strnadel už sice čtyři desetiletí není mezi námi, přesto jsou jeho práce živé a přinášejí nám radost. Úprka, Fulla, Svolinský, Strnadel, ta jména člověku automaticky přijdou na mysl, zazní-li výrazy *lidové umění a poštovní známka*.

Zda je jeho Nevěsta vystavena v památníku Antonína Strnadla v Novém Hrozenkově, nevíme, můžete se však o tom snadno přesvědčit, když jej navštívíte. Nachází se v roubené chalupě,

kteřou lehce pozná každý milovník našich známek - je vyobrazena na známce 14 Kč Lidová architektura 2013, Pof. 758, pro kterou ji ztvárnil Strnadlův žák Jan Kavan (více jsme o ní psali ve F3/2013).

Pavel Kovářík, tvůrce grafické úpravy nové známky a její rytec, se přidřel „Ondráčkovy“ úpravy, lišící se od klasické Švengsbírový na první pohled tím, že z plochy využívá jen svislý obdélník se širokými mezerami vlevo a vpravo. Nejsem jejím příznivcem (Disraeli řekl, že *Pokud není nezbytné něco měnit, je nezbytné to neměnit*), ale tady mi to nevadí. Smetanově zbarvený papír dobře harmonuje s plochou obálky dne vydání, jeho hladký povrch ji však dostatečně odlišuje od strukturovaného podkladu FDC. Pocit lehkosti, s níž Strnadel tvořil, vane i z průvodu chlapců s valaškami, při pohledu na něj prostě věřte, že přesně takhle je vidět si vykračovat.

Razítko je malé a jednoduché, s větvičkou s květy a trny, a je jen škoda, že se při tvorbě emise nepomyslelo na to, že otisk na FDC zakryje nominální hodnotu. Starou bolestí je domicil, v tomto případě by určitě byl namísto Prahy případněji Nový Hrozenkov.

Bohumír Matal

Hodnota: 30 Kč – č. 870 (ČP) – **Sedící**, 1957

Rytec: Václav Fajt

Rozměr obrazu známky: 40 x 50 mm

Druh tisku: OTp v barvách žlutá, červená, modrá a červenohnědá

Tisková forma: 4

FDC: OTp tmavě hnědý; tisk PTC; **Náklad:** 3.600

S dílem Bohumíra Matala se my v redakci setkáváme denně - jeho rozměrný obraz *Stráž u mrtvého (pocta Janu Patočkov)* ze 70. let visí na chodbě před našimi dveřmi. Vidět ho tak mohou i všichni návštěvníci. Získali jsme ho už dávno, v první dobročinné aukci Nadace Charty 77 pro Konto bariéry počátkem devadesátých let. Poj se s ním zajímavý příběh, obraz do dražby věnoval Václav Havel, z jehož sbírky pocházel.

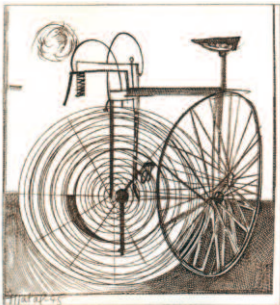

Obrazem *Stráž u mrtvého Matal* připomněl smrt filosofa Jana Patočky, mluvčího Charty 77, který zemřel po jedenáctihodinovém výslechu na StB.

Na fotografii vidíme, jakým vývojem Matal prošel za dvě desetiletí, která vznik obou prací od sebe dělí.

Obraz *Sedící* je datován 1957 a patří do sbírek Galerie výtvarného umění v Ostravě. Je v podstatě figurální a reprezentativně představuje tuto fázi jeho tvorby. Ještě o dvanáct let starší je předloha kresby na FDC. Z obou však cítíme inspirační vlivy, které známe i z díla jiných výtvarníků. Za skutečně osobité - a tedy hodící se na poštovní známku - však považují až údobí sedmdesátých a osmdesátých let, kdy Matal dospěl k svému nezaměnitelnému stylu, a právě ten měl být podle mého názoru na známce (nebo alespoň FDC) představen.

Že se to nestalo, je škoda zřejmě nenapravitelná - známková tvorba má tolik jiných možností, že jen těžko můžeme očekávat návrat k tomuto autorovi.

Pomineme-li zmíněnou (pro mě však důležitou) výhradu, je emise jako průřez Matalovým dílem koncipována dobře, a to i díky razítku upomínajícímu na jeho rané práce „aviatické“. Je v něm vepsáno Brno, tedy město, s nímž byl tvůrce, člen Skupiny 42, ve všech připomenutých tvůrčích údobích spjat. Pokud by však měly být připomenuty práce novější (tedy po roce 1970), musel by domicil znít Prudká u Doubravníku, kde zrekonstruoval mlýn a strávil poslední dvě desetiletí svého života.

Karel Nepraš

Hodnota: 34 Kč – č. 871 (ČP) – **Velký dialog**, 1966

Rytec: Martin Srb

Rozměr obrazu známky: 50 x 40 mm

Druh tisku: OTp v barvě černé kombinovaný s OF

Tisková forma: 4

FDC: OTp černý; tisk PTC Praha; **Náklad:** 3.600

Nejmladší z trojice letos zařazených výtvarníků je představen dílem sochařským, což je v řadě Umění neběžné, ale správné a vítané. Samozřejmě to vyžaduje jiný přístup tvůrce grafické

úpravy, ale s tím se Martin Srb vyrovnal skvěle. Dobře byla zvolena i tisková technika - kombinace ocelotisku a ofsetu, kdy první jmenovaný zdůrazňuje základní linie a součásti zobrazení a druhý tvoří vhodné pozadí, včetně stínů, které by v rytině působily nejspíš rušivě.

Neprašovy objekty mají své nadšené příznivce, i když se nelíbí zdaleka každému. Řekl bych, že většine lidí jsou spíše lhostejné nebo dokonce protivné, slyšel jsem i názor, že jsou směšné. Ale to je už prostě osud průkopníků, že bývají přijati a pochopeni až budoucími generacemi (a ani to není jisté, vždyť mnoho jich skončí v *Jámě zapomnění*). V tomto směru je tedy nová známka Neprašovu dílu dobrou službou, protože díky ní se s ním mohou seznámit i ti, kdo by na to jinak ani nepomysleli.

Karel Nepraš byl pozoruhodnou postavou naší výtvarné scény, a to nejen svými pracemi, ale i díky svému osudu, postojům a nakonec i pedagogické činnosti. Akademii studoval v živé době první poloviny padesátých let, které se - stejně jako řada jeho spolužáků - snažil vzdorovat účasti na recesistických akcích, neomezujících se jen na oblast kultury, ale i sportovních (hokejový klub kumštýřů Paleta vlasti). V šedesátých letech vytvořil mnoho kreseb pro časopisy a jako sochař tvořil své pozoruhodné objekty. Po roce 1969 však pro své neskrývané názory nemohl vystavovat a vlastně ani tvořit, živil se tedy především restaurováním. Nové možnosti jako tvůrce získal až v osmdesátých letech, od roku 1990 byl i vysokoškolským pedagogem, jako profesor vedl na Akademii výtvarných umění v Praze sochařský ateliér.

Jako sochař využíval nejrůznější materiály, často do slova odpad, jimž dokázal vdechnout nový život. Setkat se s nimi můžeme v galeriích (na známce vyobrazená plastika je součástí sbírek Národní galerie v Praze) i ve veřejném prostoru - asi nejznámější je „jezdecká“ socha Jaroslava Haška na Prokopově náměstí v Praze na Žižkově.

Kresba na FDC je méně líbivá, o to znepokojivější. Průřez dílem dobře doplňuje prázdná hlava v razítku (obojí upomíná na Nepraše-kreslíře).

Shrnuto a podtrženo - letošní Umění je tak kompaktnější, než by se na první pohled zdálo. ■

